

'Zo zijn er lieden die er op zinnen, het Nederlandse volk zo arm mogelijk te maken, en zoveel mogelijk werkloos, dan moeten hier wervingsbureaus worden opgericht om koelies te werven voor de Oostgebieden. Dezulken zijn natuurlijk vijanden van ons volk en vijanden van de Germaanse samenwerking. Iedere Nederlander en iedere nationaal-socialist moet hen als zodanig behandelen.'

Er moest, betoogde Mussert, in Nederland een 'regering' komen. Haar eerste taak zou zijn, enkele honderdduizenden Nederlanders voor de militaire dienst op te roepen:

'Behalve in het westen moet de wacht voor Europa worden betrokken in het oosten. Ook daarin zal het Nederlandse volk zijn deel hebben te dragen. Het Nederlandse contingent zal in verhouding tot het Duitse de sterkte moeten hebben zoals overeenkomt met de verhouding tussen de volksaantallen. De nieuwe Nederlandse regering heeft de plicht, de maatregelen te nemen die daartoe zo spoedig mogelijk leiden.'

Bij de verdediging van Europa zouden de Nederlanders, zo zette Mussert uiteen, vooral ter zee een belangrijke rol kunnen spelen. Hij bracht hulde aan 'de helden' die in de Slag in de Javazee hun leven geofferd hadden.

Wel – de leider der NSB had van zijn hart geen moordkuil gemaakt. Het *Reichskommissariat* greep dan ook in: de pers mocht geen woord over de toespraak berichten en er werd Mussert verboden, de tekst in het nummer van *Volk en Vaderland* op te nemen dat op vrijdag 7 augustus zou verschijnen. Bij dat verbod legde Mussert zich niet neer: ongehoord achtte hij het dat hij, ter voorlichting van zijn leden, in het weekblad van de NSB niet de denkbeelden zou mogen opnemen die hij aan het kader uiteengezet had! Een wekenlang touwtrekken volgde. Tenslotte gaf Seyss-Inquart verlof voor de publikatie van de tekst maar daaruit werden enkele van de belangrijkste passages geschrapt, o.m. die over het 'verliezen van de vrede', over de 'gehuurde en betaalde krachten' en het misbruik van bijbelteksten – en ook de zinsneden over de Slag in de Javazee konden, gegeven de Japanse gevoeligheden, geen genade vinden in de ogen van het *Reichskommissariat*. In het nummer van *Volk en Vaderland* van vrijdag 21 augustus werd de gekuiste tekst van Musserts toespraak gepubliceerd.

De *Reichskommissar* droeg er zorg voor, dat de NSB'ers niet in het ongewisse bleven omtrent het standpunt van de bezetter. Dat werd door *Generalkommissar* Schmidt uiteengezet in een vergadering te Amsterdam op zaterdag de 22ste.¹

¹ Verslag: *Deutsche Zeitung in den Niederlanden*, 23 aug. 1942.